

יקי יפה. "לא יודעת אם אשאר בהוראה עד הפנסיה" צילום: אייל טואג

"גם מורה מקבלת טלפונים הביתה, אבל החופש הגדול בקיץ הוא פיצוי אדיר"

1,000 איש ממקצועות שונים בחרו בשלוש השנים האחרונות לעשות הסבה להוראה • מה מניע אנשי היי-טק או צבא לעזוב את עבודתם המתגמלת ולהתחיל קריירה שנייה כמורים? • מחקר חדש קובע כי המניע העיקרי הוא תחושת האתגר והשליחות, אך מראיונות עם אנשים שעשו את הצעד עולה כי גם שעות העבודה הנוחות והחופשות הארוכות הן תמריץ

ד"ר דליה עמנואלוני

רות שלי כלפי בית הספר. והיתרון הגדול הוא החופשות הארוכות בקיץ ובחגים. נראה לי שההוראה היא תחום שלא אעזוב."

הטייס והמפקד שהפך למורה לפיזיקה

אמיר הרפז, 48, שירת 28 שנה בחיל האוויר ועזב את הצבא כמפקד בסיס נבטים. "יש לי אבא טייס ואמא מורה", הוא אומר, "אז שנים רבות עסקתי במקצוע של אבא – ולפני שנתיים עברתי למקצוע שלי של אמא". בשנה האחרונה לשירותו בצה"ל השתתף הרפז בתוכנית להסבת אקדמאים יוצאי מערכת הביטחון להוראה, וכעבור 30 מפגשים ופרקטיקום, שבמסגרתו נשלח כמה פעמים להעביר

ד"ר תילי וגנר צילום: תומר אפלכאום

בהיייטק. אתה לא מתחרט? "נכון שאין מה להשוות בין שני הענפים מבחינת התנאים, אבל לעבוד עם נוער ולדעת שאתה משפיע עליו – זה סיפוק גדול. לחץ העבודה בהיייטק היה קשה. הייתי בא הביתה בתשע בערב, ולמרות שכבר הייתי עייף מאוד, הייתי חייב להמשיך לעבוד. לא תמיד היה לי הלוקסוס לבוא הביתה ולראות טלוויזיה בשקט. ההיייטק נועד לצעירים, לא לאנשים בגילי. אנשים בני 40 נאלצים לעזוב אותו, וכשהם כבר עושים את זה הם בקושי מוצאים עבודה. היום כל חברת היייטק מחויבת לפטר 5% מעובדיה. איך אפשר לעבוד ככה? בהוראה יש לי ביטחון תעסוקתי, שתורם למסי-

עד גיל הפנסיה. הצד החיובי של העבודה הוא הסיפוק, התרומה לתלמידים, וגם השעות הגמישות יחסית והעובדה שהן לא פולשות הביתה. נכון, גם המורה מקבלת לעתים טלפונים הביתה מהורי הילדים, אבל יש פיצוי אדיר: החופש הגדול בקיץ."

באסם גרייס, 55, מהגרס אל-קטרוניקה, עבד במשך 28 שנה בשורה של חברות, בהן סאיטקס והליוס. לבסוף נחת באינטל, אבל גם אותה עזב בגלל אווירת התחרות הבלתי נלאית ותחורשת חוסר היציבות הנוראה, כדבריו. "העבודה הלחוצה בהיייטק שיכנעה אותי שאם אנסה להישאר בה עד הפנסיה – אש'תגע. הרעיון להיות מורה וללמד אנשים נראה לי עדיף. לקחתי קורס לתעודת הוראה, וכשסיימתי משרד החינוך הבטיח לי שישבץ אותי בהוראה בבית ספר, אבל את העבודה מצאתי בעצמי, באמצעות קשרים". גרייס החל ללמד אלקטרוניקה באורט עכו, וכיום הוא מלמד בבית ספר מופת בסמת ובתיכון ביאנוח-ג'ת.

השבר שלך כמורה הוא פחות מחצי לעומת השבר שהרווחת

על רגל אחת: איך לעמוד בפני כיתה, לרבות במקרה שהיא אינה הומוגנית; איך לעבוד עם תלמידים המתקשים בלימודים; וגם איך לשמור על השתלבות במערכת של תלמידים מצוינים. לפני שנתיים, עם קבלת תעודת הוראה, שובצה ללמד בבית הספר התיכון בכפר הירוק ובבית הספר להנדסאים בהרצליה, שבהם היא מלמדת מדעי המחשב. "השנה הראשונה לקריירה החדשה היתה קשה", היא משהי. "המורים 'ההיצוניים' מרעזנים את מערכת החינוך, מביאים אליה חשיבה שונה ויצירתית ומטמיעים בה רעיונות חדשים. אנו יכולים להניע את התלמידים לחשיבה מחוץ לקופסה, ללמידה עצמית וליזמות. עד כאן הבשורות הטובות. אבל מהר מאוד מבאיא אינו מספיק, ושעלי גם לדעת איך להעביר אותו לתלמידים – להסביר בסבלנות, להשתמש במושגים שהם מבינים. גם המשכורת שלי נמוכה משמעותית לעומת זו שקיבלתי בעבר. לא נשברתי, אבל אני לא יודעת אם אשאר בתחום ההוראה

די הפלא שצצים כל יום – שלא מפסיקים להיות כאלה גם בגיל 35. מדובר בעולם שבו הצעירים מזדקנים מהר מדי". יפה קראה בעיתון שמעריכת החינוך פותחת מסלול הסיבה להוראה לאקדמאים, במטרה לקלוט אותם כמורים בחטיבות הביניים ובתיכון, ולא היה צריך הרבה כדי שתתחבר לרעיון. "מלכתחילה ההוראה קסמה לי", היא אומרת. "תמיד התחברתי לעבודה עם ילדים. הייתי מעורבת בוועד ההורים של בית הספר, השתתפתי בפעילות עזרה לתלמידים שהייתקשו בלימודים, וכבר כשהייתי עובדת היייטק למדתי את התחום של התמודדות עם ילדים בעלי הפרעת קשב וריכוז". יפה השתתפה בקורס בן ארבעה חודשים באחת המכללות האקדמיות, שבו למדה פדגוגיה

חיים ביאור

במשך 22 שנים עבדה ריקי יפה, מהנדסת תוכנה, בחברות הייטק, בהן טלרטה ורד טכנולוגיות. העבודה היתה מאתגרת, וחייבה אותה להשקיע את מרב זמנה ומרצה, אבל השיכור היה גבוה ואיפשר לה לצבור חסכונות נאים. בהמשך עברה בשתי חברות סטארטאפ במיקרוביל, אבל אז הגיע משרב 2009 – והחברות נסגרו.

"החלטתי שבשום מחיר לא אשב בבית בלי עבודה", מספרת יפה, 55. "במקביל, הגעתי למסיקנה שזה הזמן לגשת כריתות מתעשיית ההייטק. הבנתי שההייטק הוא עולמם של הצעירים, ושהניסיון בו הוא משאב חשוב בתחום הגיהול, אבל לא בתחום פיתוח התוכנה. קשה להתחרות ביל-

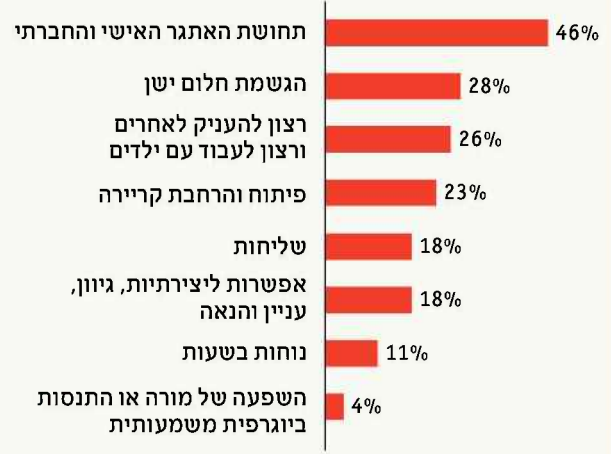
"אנשי הייטק או עורכי דין נתקלים בבתי הספר בסביבה שהיא לעתים אלימה וחסרת משמעת. זו לא הסביבה הסטרילית שבה עבדו. הם מרגישים בודדים במערכה, ולא מקבלים חסיפיק גיבוי"

"הבנתי שאם אשאר בהייטק עד הפנסיה, אשתגע" 1,000 ישראלים בחרו בהוראה כקריירה שנייה בשלוש השנים האחרונות. מה מניע אותם?

חופשים אתגר

הסיבות שבגללן נעשית הסבה להוראה*

* לפי מחקרן של ד"ר דליה עמנואל-נוי וד"ר תילי וגנר

ניסיון שני

תחום ההסבה להוראה

באסם גרייס. "ההייטק נועד לצעירים, לא לאנשים בגילי" צילום: רמי שלוש

לית של המשרדים שבהם עבדו בקריירה הקודמת. הם מרגישים בודדים במערכה, והרשויות המי קומיות, משרד החינוך והנהלות בתי הספר אינם מגבים אותם די הצורך. אותם אנשים שהצטרפו למערכת החינוך מתוך מניע אידיאולוגי נקלעים לשחיקה מהיר, הוא טוען.

לדברי רכלבסקי, גורם נור סף המקשה על המורים החדשים הוא המורים הוותיקים. אלה אינם רואים בעין יפה את הכוח הצי עיר יחסית שהצטרף לשורותיהם, שלפחות בתחילת הדרך הוא גם מלא רעיונות לשינוי. "הוותיקים רואים במורים החדשים כוכבים המאיימים על מעמדם", אומר רכלבסקי. "במקום להיות אדיי שים, מנהלי בתי הספר חייבים לזהות את התופעה ולהפוך את הוותיקים מאנשים המפחדים מהאורחים החדשים למנטורים שלהם, כדי שהרצון הטוב שבו חדורים המורים החדשים יגרום להם להישאר ולתת תרומה אמיי תית למערכת החינוך."

haimb@haaretz.co.il

אינם שורדים במקצוע לאחר השנה השלישית. המחקר הנור כחי בדק רק את קבוצת אנשי הקריירה השנייה מבין פורשי צה"ל. במקרה זה שיעור הנשיי רה נמוך יותר - 10%-15% אינם מצליחים לעבור את מחסום שלוש השנים בהוראה.

יובל רכלבסקי, לשע בר הממונה על השכר במשרד האוצר, סבור שפורשי מערכת הביטחון פונים להוראה מכיוון שאין להם הצעות עבודה רבות בשוק האזרחי. בדומה לעורכות המחקר, רכלבסקי סבור שהעניין הערכי והרצון לתרום לחברה הם המניעים העיקריים של אנשים שעושים הסבה להוראה, והצופר של החופשות הארוכות הוא רק גורם מסייע בקבלת ההחלטה. "הבעיה היא שיעור העזיבה הגי בוח יחסית, המגיע ל-20%-25 אחרי שלוש שנות הוראה", אומר רכלבסקי. "אנשי הייטק או כאלה שעבדו במשרדי עריכת דין נתקלים בבתי הספר בסביי בה שהיא לעתים אלימה וחסרת משמעות. זו לא הסביבה הסטריי

רגיעה, היתה נחוצה להם לאחר השנים הרבות שבהן עבדו בס ביבה לחוצה ואינטנסיבית. "אין ספק שזה שיקול מכריע, לפחות בקרב עוזבי ההייטק, משרי די עריכת הדין ויתר המקצועות שהעיסוק בהם הוא כמעט סביב השעון", אומר בעניין זה איש הי עומת זאת, מחקר שנערך בק רב 82 אנשים שעשו הסבה להוראה, שהשלימו בימים אלה ד"ר דליה עמנואל-נוי וד"ר תילי וגנר מהמי כללה האקדמית בבית ברל, מראה כי המניע הראשון במעלה לבחירה בהוראה כקריירה שנייה הוא "תחור שת האתגר האישי והחברתי" (46% מהמשיבים ענו כך). המניע השני בדירוג היה "הגשמת חלום ישן", וכפי שאחד המרואיינים אמר: "זו היתה משאלת לב שהתפתחה בהי רגה, עד שצצה ההזדמנות להצטרף להוראה".

במקום השלישי ברשימת המ ניעים לבחור בהוראה כקריירה שנייה, לפי המחקר, נמצא "רצון להעניק לאחרים ורצון לעבוד עם ילדים". השיקול של "פיתוח והרחבת קריירה" הופיע במי קום הרביעי, המניע שאחריו היה "שליחות", לאחר מכן "אפשרות ליצירתיות, גיוון, עניין והנאה". רק במקום השביעי דורג המניע "נוחות בשעות". במקום השמיני והאחרון הגיע השיקול "השפעה של מורה או התנסות ביוגרפית משמעותית".

למעשה רק 11% מהמורים שהשתתפו במחקר הודו כי בחרו בהוראה כקריירה שנייה ממניעים פרקטיים, כמו שעות גמישות וריבוי חופשות. אחד המשתתפים אמר במחקר: "החלטתי לשים את הבית והמשפחה במרכז, ונראה שהחינוך יוכל לאפשר לי את זה". עמנואל-נוי ווגנר מסיקות מכך שהמניעים של רוב הפרי נים להוראה כקריירה שנייה הם אידיאולוגיים ולא שיקולי נוחות. מחקרים קודמים בתחום גיי לו כי מבין המורים כ-25%-30%

שיעור בבתי ספר, התקבל כמורה לפיזיקה בתיכון יפעת בעמק יז רעאל. "העדפתי ללמד אזרחות או היסטוריה, אבל נדרש להם מורה לפיזיקה, וגם זה בסדר", הוא אומר. גם הוא מתוודה כי התקשה בהי תחלה לעמוד מול כיתת הנערות והנערים. "כקצין בכיר, המשימה לעמוד מול חיילים ולהרצות להם לא היתה מטובכת, כי בצבא יש עזרים שסייעו לי לשמור על משי מעת. בכיתה המעמד שלי כמפקד בסיס לא רלוונטי. אם התלמידים לא מקשיבים, אני לא יכול להורות להם להקשיב".

אחרי שנה אחת כמורה רגיל, כבר קיבל הרפו תפקיד של מחנך כיתה י'. "לא תמיד מקשיבים לי, ויש תלמידים שמחכים לראות איך אני כשיהיו הפרעות בכיתה. אני משתדל להתאזר בסבלנות, אבל לפעמים אני מאבד אותה. יש הרבה רגעי תסכול", הוא מודה.

מזה חודשיים משמש הרפו מנהל של ביה"ס התיכון האזורי במשגב, מהגדולים בגליל, ובמקי ביל ממשך ללמד פיזיקה. "השי עות היפות באמת הן אלה שבהן אני מורה רגיל, ולא מנהל, כי זה נותן לי להרגיש חלק מצוות המורים. אני ממליץ למי ששקוע בעבודה שוחקת, במערכת הביטי חזון, בהייטק או במשרד עריכת דין, לעשות הסבה לתחיל קריירה כמורה. כשאתה מתחיל קריירה שנייה, ובמיוחד בהוראה, שבה אתה במגע עם בני נוער, אתה מרגיש שאתה צעיר".

שיקולי אידיאולוגי או נוחות?

כ-1,000 איש ממקצועות שר נים בחרו בשלוש השנים האחר רונות בהוראה כקריירה שנייה. מה הניע אותם לעשות את המדי לך? שניים מתוך שלושת המי רואיינים בכתבה זו הציבו את הנוחות בעבודה, ואת חופשת הקיץ וחופשות החגים, כשיקוי לים המרכזיים בהחלטתם לעבור להוראה. החופשה הארוכה, המי